

КОЈЕ МАНЕВ
КОЛЕ МАНЕВ

**УМЕТНИЧКА ГАЛЕРИЈА
„СКОПЈЕ“ СКОПЈЕ
НАРОДЕН МУЗЕЈ
– ТИТОВ ВЕЛЕС,
ЛИКОВЕН САЛОН**

29 МАРТ – 17 АПРИЛ 1977

**LA GALERIE D'ART
„SKOPJE“ – SKOPJE
LE MUSÉE NATIONAL/
POPULAIRE/ – T.VELES,
LE SALON ARTISTIQUE**

LE 29 MART – LE 12 AVRIL 1988

КОЛЕ МАНЕВ

Биографија:

Роден 1941 во с.Бапчор (Егејска Македонија). Училиште за применета уметност, отсек графика, завршил во Скопје. Академија за ликовни уметности – I степен, завршил во Белград. Член е на ДЛУМ од 1975 година. Живее и работи во Скопје. Освен со сликарство се бави со илустрација на книги, дизајн и со филмска и ТВ режија. Бил на студиски патувања во Франција и Австралија Адреса: ул.„Финска“ 127-а, населба Маџари – 91000 Скопје

САМОСТОЈНИ ИЗЛОЖБИ:

DES EXPOSITIONS AUTONOMES

- 1964 – Лондон (со Костадин Танчев-Динка) Југословенски информативно-туристички центар
1986 – Париз, (со Кирил Ефремов) Интернационален центар на уметноста

ГРУПНИ ИЗЛОЖБИ:

DES EXPOSITIONS COLLECTIVES

- 1976 – Белград, НОБ во делата на Југословенските сликари, Дом на ЈНА
1979 – Скопје, XXXIV годишна Изложба на ДЛУМ „Скопје“
– Цетиње, Изложба на ликовниот салон „13 Ноември“
1980 – Скопје, ДЛУМ 35, МСУ „Скопје“
– Скопје, Историско минато, Музеј на град Скопје
1982 – Штип, Биенално студно за цртеж, Дом на културата
– Скопје, Аквизиции III, МСУ „Скопје“
– Скопје, 37 Годишна изложба на ДЛУМ, Уметничка галерија „Скопје“
1983 – Скопје, ДЛУМ 83, Уметничка галерија „Скопје“
1984 – Скопје, Македонско минијатурно сликарство 84, Центар за култура и информации
– Скопје, 40 Години македонско ликовно творештво, 1944-1984, МСУ „Скопје“
1986 – Скопје, Еротизмот во современата ликовна уметност, Центар за култура и информации
– Скопје, IV Сликаство мал формат, Центар за култура и информации
– Белград, Генерација 66, Салон на „Цвијета Зузориќ“
1987 – Скопје, Генерација 66, уметничка галерија „Скопје“
– Приштина, Генерација 66, Дом на култура
– Скопје, ДЛУМ 87, Уметничка галерија „Скопје“

НАГРАДИ:

DES PRIX

- 1972 – Блед, I награда за нов телевизиски израз на Телевизијскиот фестивал (за емисијата „Баскарските извори“;
1979 – Цетиње, III Награда за сликарство на Сојузната изложба „13 Ноември“;
1977 – Награда „Гранд при“ на Мартовскиот фестивал на кусометражниот и документарен филм во Белград (за филмот „Тулгеш“)
1979/80 – Скопје, I Награда за сликарство на изложбата „Историско минато“ во Музеј на град Скопје
1981 – Скопје, Награда за сликарство „Нерешки мајстори“ на ДЛУМ, 81

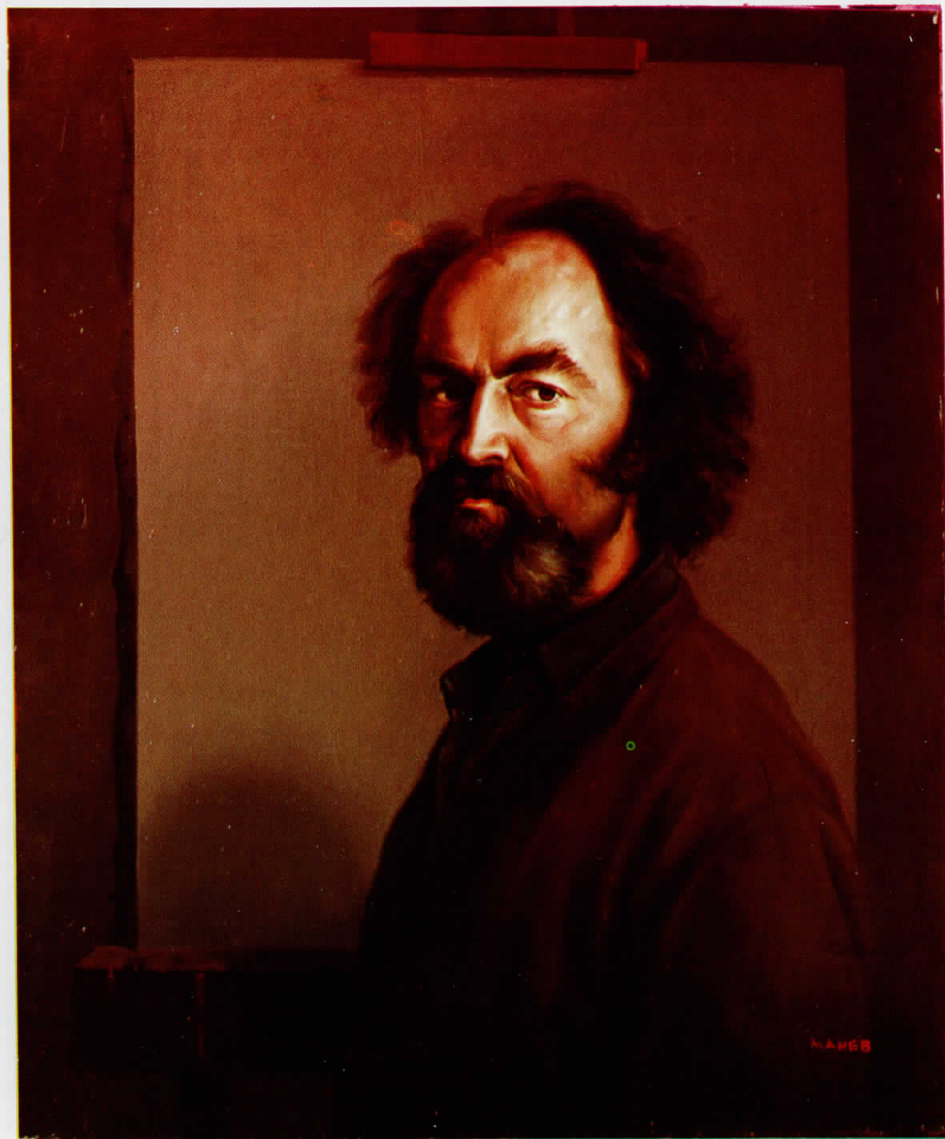
Kole Manev

LA BIOGRAPHIE:

*Né en 1941 dans le village Baпчor/la Macedonne d'Eggée/ 11 a étudié à Skopje l'école d'art appliqué, la section de la graphique. Ensuite il était l'étudiant Du I degré de l'academie des beaux arts, à Belgrade.
Dès 1975 il est le membre du DLUM.
Il vit et travaille à Skopje. Kole Manev n'est pas seulement un peintre, mais aussi il fait des illustrations pour les livres, et la direction artistique pour la TV et pour le film.
Il était en voyage d'étude en France et en Australie.
Sa adresse: la rue „Finska“ 127-a, le domicile Madžari, 91000 Skopje*

АВТОПОРТРЕТ, 1982 PORTRAIT D'UN ARTISTE PAR LUI-MÊME

Коле Манев се претставува, прв пат со самостојна изложба која ги заокружува и резимира неговите досегашни уметнички настојувања на кои укажувааше со повремените настапи на групните изложби.

Манев се појави во нашиот ликовен живот, кон половината на седмата деценија, како припадник на третата млада генерација македонски сликари, **излезени** од југословенските ликовни академии. Инаку тоа беше време на големи промени и превирања во уметноста. Покрај целосната афирмација на енформелот, Медијалата, се појави и стремежот кон обнова на фигурацијата, сликарството на симболот, новиот романтизам и т.н.

Набљудувајќи ги раните творби, откривавме дека авторот им припаѓал на оној круг уметници кои својот сликарски интерес го имаа насочено кон истражување и проучување на надреализмот, магичниот реализам и симболизам, тематски и визуелно инспириран од делата на Дали, Магрит, Танги и др. Најкарактеристичниот сликарски израз во тоа време е фигура (испреплетена со надреалистички решенија) во ентериер со прозорски отвор во втор план како продлабочување на просторот и во разни други суптилни движења и ситуации.

Како резултат на студискиот престој во странство и запознавањето на современите движења во светската ликовна уметност, неговиот надреализам доживува еволуција преминувајќи постепено во светот на современите идејно-ликовни концепти на хиперреализмот, правец, кој се појавува како резултат на достигнувањата во техничко-технолошкиот развој и фотографијата како решавачки фактор во ликовното создавање т.е. во начинот на визуелната перцепција на вистинскиот свет. Авторот

Kole Manev se po prvi put pretstavlja samostalnom izložbom koja zaokružuje i rezimira njegova dosadašnja umetnička nastojavanja na koja je ukazivao povremenim nastupima na grupnim izložbama.

U naš likovni život Kole Manev pojavio se polovinom sedme decenije, kao pripadnik treće mlade generacije makedonskih slikara koji su izašli sa jugoslovenskih likovnih akademija. To je, inače, bilo vreme velikih promena i previranja u umetnosti. Pored potpune afirmacije enformela, Medijale, pojavilo se i strepljenje za obnovom figuracije, slikarstva simbola, novog romantizma itd.

Posmatrajući rana dela, otkrivamo da je autor pripadao onom krugu umetnika koji su svoj slikarski interes usmerili ka istraživanju i proučavanju nadrealizma, magičnog realizma i simbolizma, tematski i vizuelno inspirisani delima Dalija, Magrita Tangija i dr. Najkarakterističniji slikarski izraz u to vreme je figura (isprepletana nadrealističkim rešenjima) u enterijeru sa prozorskim otvorom u drugom planu kao produbljivanje prostora i u raznim drugim suptilnim pokretima i situacijama.

Kao rezultat studijskog boravka u inostranstvu i upoznavanja savremenih kretanja u svetskoj likovnoj umetnosti, njegov nadrealizam doživljava evoluciju, postepeno prelazeći u svet savremenih idejno-likovnih koncepata hiperrealizma, pravac, koji se javlja kao rezultat dostignuća u tehničko-tehnološkom razvoju i fotografije kao odlučujućeg faktora u likovnom stvaranju, tj. u načinu vizuelne percepcije istinskog sveta. U svom likovnom jeziku autor kombinuje i sjedinjuje različite stilske pravce „Novog realizma“, tako da u njegovom stvaralaštvu otkrivamo bogatstvo izražajnosti, istraživački nemir, razmišljanja i otvorenost prema svemu što je likovno novo u svetu.

Kole Manev se presente pour la première fois par une exposition individuelle, qui englobe et résume tous les efforts artistiques réalisés jusqu'à présent sporadiquement aux expositions collectives.

Manev apparaît sur la scène artistique vers la moitié des années 70, appartenant à la troisième génération des jeunes peintres macédoniens, sortis des académies des beaux arts en Yougoslavie. D'ailleurs, c'était une période de mouvements et de grands changements dans le domaine de l'art. Sauf l'affirmation de l'enformel, de la Médiale, il avait aussi l'aspiration vers le renouvellement de la figuration, la peinture du symbole, et le nouveau romantisme. Si on observe ses premières créations, on peut remarquer que l'auteur a appartenu à un cercle d'artistes qui dirigeaient leur intérêt pictural vers la recherche et l'analyse du surréalisme, du réalisme magique et du symbolisme, et qui s'étaient inspirés des oeuvres de Dali, Magritte, Tanguy etc. L'expression picturale la plus caractéristique de cette époque est la figure combinée avec des solutions surréalistes, dans l'intérieur avec l'ouverture d'une fenêtre au deuxième plan, comme pour approfondir l'espace ou bien, dans d'autres positions et situations subtiles.

Grâce à son séjour à l'étranger et aux contacts avec les mouvements actuels dans l'art pictural mondial, son surréalisme subit une évolution, se transformant progressivement pour aboutir aux concepts artistiques contemporains de l'hyperréalisme. C'est un mouvement qui résulte de l'affirmation du progrès technique et technologique et de la photographie comme facteur décisif dans la création picturale c'est-à-dire dans la manière de la perception visuelle du monde réel. L'auteur dans sa langue picturale ombine et unit les différents orientations stylistiques du „Nouveau

РАЃАЊЕ, 1982 NAISSANCE

во својот ликовен јазик ги комбинира и ги соединува разните стилски правци на „Новиот реализам“ така што во неговото творештво откриваме изразно богатство, истражувачки немир, разми-

лувања и отвореност кон сè што е ликовно ново во светот.

Извлечени од тематскиот заборав: мртвата природа, портретот и ентериерот, кои што беа исчезнале од сликарската сцена, повторно се враќаат во делата на Манев како тематски предизвик, како рекапитулација на уметничкото минато, претставувајќи мост кој ја соединува богатата реалистичка традиција на ренесансата со современиот начин на визуелна перцепција.

Средновековното сликарство, традицијата и македонскиот фолклор (вез со богати декоративни и колористички решенија) предадени се со високо прочистен ликовен израз и изведувачки виртуозитет.

Низ повеќе дела со фигуративна тематика се чувствува носталгично-сентименталниот однос на авторот кон родниот крај, неговата драматична историја и блиските луѓе потсетувајќи се на минатото, атмосферата на времето и амбиентот.

Како посебен тематски дел се издвојуваат портретите, изработени прецизно, пластично и со академска перфекција која директно не потсетува на старите мајстори од европското класично сликарство, тоа не се само портрети, туку ликови доловени во сета своја физичка и духовна појавност.

Како потреба од интимно и филозофско-емотивно соживување со својата средина, произлегоа делата со жанр-сцени, кои претставуваат фотографски точно (со повремено користење на фотографија-предлошка) репортажно презентирање на актуелната стварност. Тоа се луѓе кои уметникот секојдневно ги среќава на улиците на својот град, инсерти од непосредната животна стварност, без било какво идеализирање и забавување.

Целокупното творештво се каракте-

Izvučeni iz tematskog zaborava: mrtva priroda, portret i enterijer, koji su bili iščezli sa slikarske scene, ponovo se vraćaju u dela Maneva kao tematski izazov, kao rekapitulacija umetničke prošlosti, pre-tstavljajući most koji sjedinjuje bogatu realističku tradiciju renesanse sa savremenim načinom vizuelne percepcije.

Srednjevekovno slikarstvo, tradicija i makedonski folklor (vez sa bogatim dekorativnim i kolorističkim rešenjima) prikazani su sa visoko pročišćenim likovnim izrazom i izvođačkim virtuozištetom.

Kroz više dela sa figuralnom tematikom oseća se nostalgично-sentimentalni odnos autora prema rodnom kraju, njegovoj dramatičnoj istoriji i bliskim ljudima, prisećajući se prošlosti, atmosferi vremena i ambijenta.

Kao poseban tematski deo izdvajaju se portreti, izrađeni precizno, plastično i sa akademskom perfekcijom koja nas direktno podseća na stare majstore evropskog klasičnog slikarstva. To nisu samo portreti, već likovi dočarani u svom svojem fizičkom i duhovnom ispoljavanju.

Kao potreba za intimnim i filozofsko-emotivnim saživljavanjem sa svojom sredinom, proizašla su dela sa žanr-scenama koja prethodno predstavljaju fotografski tačno (povremenim korišćenjem fotografije-podloške) reportažno prezentiranje aktuelne stvarnosti. To su ljudi koje umetnik svakodnevno susreće na ulicama svoga grada, inserti iz neposredne životne stvarnosti, bez bilo kakvog idealiziranja i ulepšavanja.

Celokupno stvaralaštvo karakteriše se izvanredno doteranom pikturalnom kulturom, prefinjenim tonsko-umerenim kolorističkim građenjem i iskorišćavanjem efekata svetlosti i senki, tako da autor dočarava trodimenzionalnost i plastičnost predmeta i likova.

Stalno menjanje, pročišćene osnovne ideje i koncepcija autentičnog gledanja na likovnost, obezbeđuju Kole Manevu mogućnost za produbljeno i specifično stvaranje. Njegovo stvaralaštvo ukazuje na

réalisme“ de sorte que sa création contient une richesse d'expression, une inquiétude dans la recherche, des réflexions et des dispositions pour tout ce qui est beau dans le monde.

Tirés de l'oubli thématique, la nature morte, le portrait et l'intérieur qui étaient disparus de la scène picturale, retrouvent leur place dans les oeuvres de Manev comme une sorte de provocation thématique une recapitulation de passé artistique, représentant un pont entre la riche tradition réaliste de la renaissance et le mode contemporain de perception visuelle.

La peinture médiévale, la tradition et le folklor macédonien (broderie avec de riches solutions décoratives et coloristiques) sont présentés par une pure expression picturale et par une virtuosité de réalisation.

Dans un grand nombre d'oeuvres aux sujets figuratifs se fait sentir le rapport nostalgique et sentimental de l'auteur avec le paysanatal, son histoire dramatique et ses amis, qui évoque le passé l'époque et l'ambiance.

En tant que partie particulière par sa thématique, on distingue les portraits, exécutés avec précision et plasticité et avec une perfection académique qui nous rapporte directement aux anciens maîtres de la peinture classique européenne. Ce ne sont pas seulement des portraits, mais ce sont aussi des figures présentés dans l'ensemble de leur aspect physique et spirituel.

Issues d'un besoin d'identification avec son milieu, intime autant que philosophique et emotive, apparaissent les oeuvres de genres-scènes, qui représentent avec leur précision photographique (un parfois la photographie a service base) un reportage de l'actualité.

On y voit des gens que le peintre rencontre chaque jour dans les rues de sa ville, des extraits de la réalité directe, sans idéalisation quelconque et sans embellissement. Telle sa création artistique se caractérise par une culture picturale bien raffinée par l'architecture subtile et modérée des tons et des couleurs le jeu des lumières et des ombres, ce qui permet à l'auteur de rendre les trois dimensions et la plasticité des

МРТВА ПРИРОДА, 1984 NATURE MORTE

ризира со извонредно дотерана пиктурална култура, префинето тонско-умерено колористичко градење и искористување на ефектите од светлината и сенките, така што авторот доловува тродимензионалност и пластичност на предметите и ликовите.

Постојаното менување, прочистените основни идеи и концепција на автентичното гледање на ликовноста, на Коле манев му дава можност за продлабочено и специфично создавање. Неговото творештво укажува на еден еманципиран креативен акт, кој му обезбедува заслужено значење и автентично постоење во македонското ликовно творештво.

Мирјана Талеска

jedan emancipovan kreativni akt, kojim obezbeđuje zaslužen i autentično postojanje u makedonskom likovnom stvaralaštvu.

Mirjana Taleska
Prevod: Dušica Mijatović

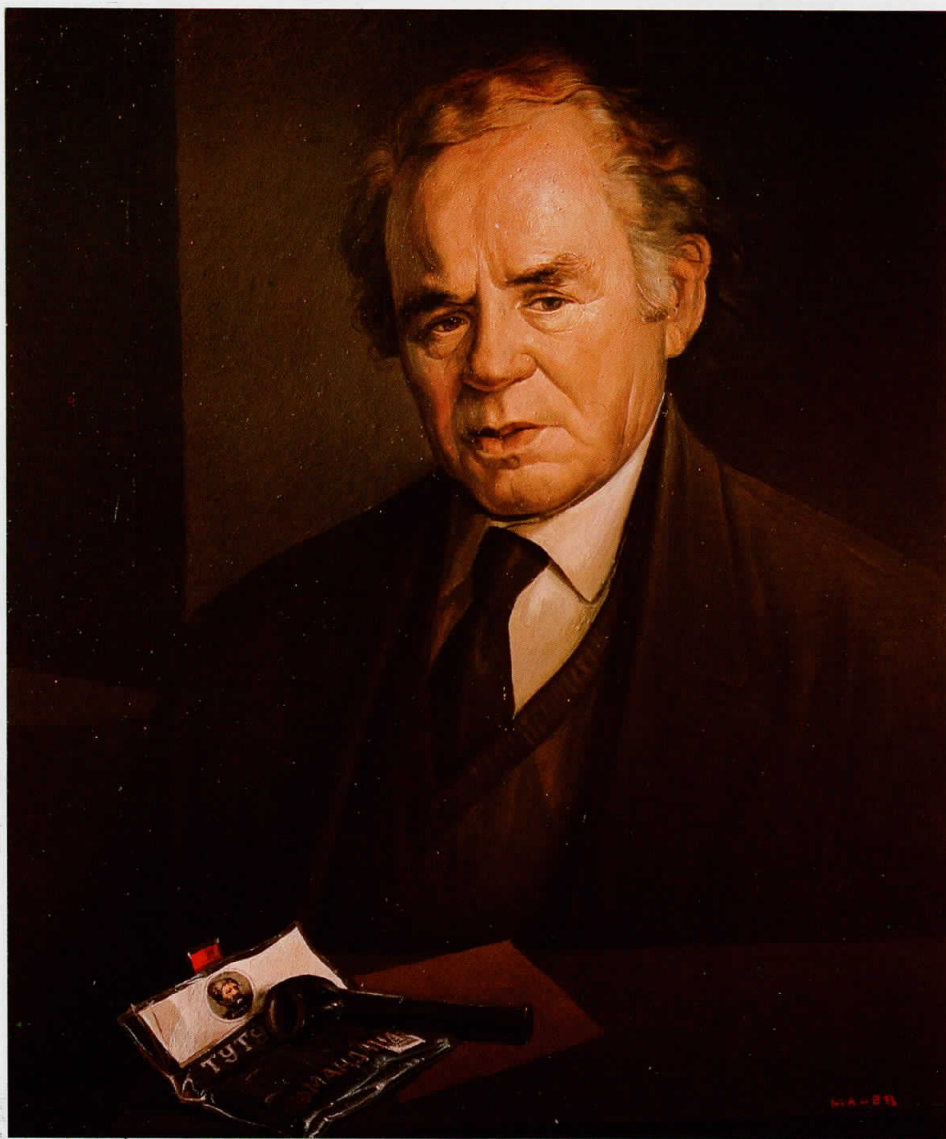
objets et des figures.

Le chagement perpétuel les idées fondamentales purifiées et sa conception d'observation authentique de l'art pictural assurent a'Kole Manev la capacité d'une création spécifique et approfondie.

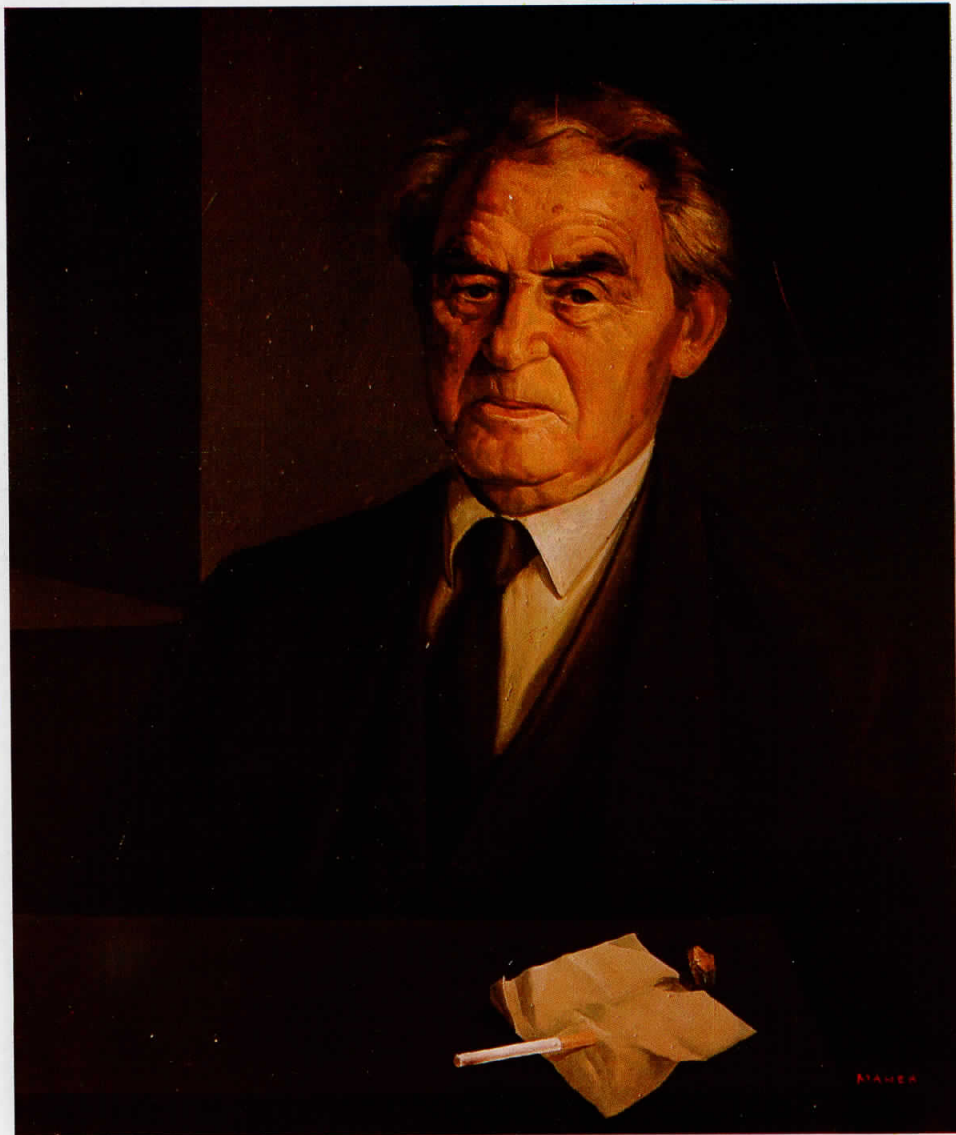
Son oeuvre démontre un acte créatif émancipé, qui lui assure une place méritée et une existence authentique dans de l'art pictural macédonien.

ПОРТРЕТ НА П.ПРЛИЧКО 1987 PORTRAIT DE P.PRLIČKO

ПОРТРЕТ НА Т.НИКОЛОВСКИ, 1987 PORTRAIT DE T.NIKOLOVSKI

Интересот за творештвото на Коле Манев како ликовен уметник, нужно бара мала дигресија и навраќање кон неговите почетоци во еден медиум кој како изразно средство ја има исто така сликарзаниот, но се разбира во своевидна констелација на соодноси со драматургијата и другите составни елементи на филмот.

За пошироката културна јавност (а филмската посебно) името на Коле Манев се врзува за документарниот филм, медиум кој му овозможи за сета трагика на народот од егејскиот дел на Македонија да зборува со ликовен јазик, создавајќи на тој начин портрети што ќе бидат трајно забележани.

Неговиот специфичен ликовен приод е содржан во самата постапка во која вербалната неративност и експресија е потисната на втор план, за сметка на постојаното следење на изразноста на лицата. Во оваа смисла, впечатлив е и неговиот приод во однос на самото кадрирање каде што многу често се служи со нагласена сликарска композиција.

Покрај сликарството, документарниот филм останува негова „втора“ трајна определба, дополнувајќи го и доизградувајќи го како автор чија мотивација за творештво е длабоко врзана за судбината на народот кој насилно прекинува со сопствената етничка и културна традиција (со оваа тематика се инспирирани и неколку сликарски дела што потекнуваат од неговата последна фаза).

Оваа определба на авторот во одреден момент во неговото творештво добива нота на носталгичност кон минатото добивајќи на тој начин степен на универзално значење.

Во доменот на сликарството, одредена нота на носталгичност е присутна уште на самите почетоци во циклусот мртви природи „Везилка“, за во последните негови дела да се трансформира во носталгичност кон вредностите создавани во времето на ренесансата и барокот (серијата портрети, поединечни фигурални композиции, ентериери).

Interes за stvaralaštvo Kole Maneva kao likovnog umetnika, nužno zahteva malu digresiju i navraćanje na njegove početke u medijum koji kao izražajno sredstvo, takode, ima sliku-lik, ali, razume se, u svojevrstnoj konstelaciji suodnosa sa dramaturgijom i drugim sastavnim elementima filma.

Za širu kulturnu javnost (a filmsku posebno) ime Kole Maneva vezuje se za dokumentarni film, medijum koji mu je omogućio da likovnim jezikom govori o svojoj tragici naroda iz Egejskog dela Makedonije, stvarajući na taj način portrete koji će biti trajno zapisani.

Njegov specifičan likovni prilaz sadrži se u samom postupku u kojem su verbalna narativnost i ekspresija postignuta u drugi plan, na račun stalnog praćenja izražajnosti likova. U ovom smislu upečatljiv je i njegov prilaz u pogledu samog kadriranja gde se vrlo često služi naglašeno slikarskom kompozicijom.

Pored slikarstva, dokumentarni film ostaje njegovo „drugo“ trajno opredeljenje, dopunjujući ga i izgrađujući ga do kraja kao autora čija je motivacija za stvaralaštvo duboko vezana za sudbinu naroda koji nasilno prekida sa sopstvenom etničkom i kulturnom tradicijom (ovom tematikom inspirirano je i nekoliko dela koja potiču iz njegove poslednje faze).

Ovo opredeljenje autora u određenom trenutku u njegovom stvaralaštvu dobija notu nostalgčnosti prema prošlosti, poprimajući na taj način stepen univerzalnog značaja. U domenu slikarstva, određena nota nostalgčnosti prisutna je još u samim počecima u ciklusu mrtve prirode „Vezilje“, da bi se u njegovim poslednjim delima transformisala u nostalgčnost prema vrednostima stvaranim u vreme renesanse i baroka (serija portreta, pojedinačne figuralne kompozicije, enterijeri).

Kad se govori o počecima u slikarstvu Kole Maneva, potrebno je ukazati na sliku „Radanje“, koja u sebi sadrži sve bitne elemente karakteristične za to vreme snažnog kreativnog naboja autora. U idejnom smis-

L'intérêt pour la création de Kole Manev en tant que peintre demande nécessairement une petite digression et un retour vers ses débts dans le domaine où le moyen expresif est l'image-la figure mais bien entendu, en corrélation avec la dramaturgie et les autres éléments qui composent le film. Pour le public culturel plus large /surtout pour celui qui tourne vers le cinéma/ le nom de Kole Manev est étroitement lié au film documentaire, un média qui lui a permis de parler du sort tragique du peuple de la Macédoine d'Egée en langue artistique, créant ainsi des portraits qui dureront longtemps.

Son accès artistique particulier est contenu dans le procédé même où le narration et l'expression verbales sont repoussées au deuxième plan, en faveur d'une poursuite permanente de l'expressivité des visages. Dans ce sens, son abord pendant le cadrage est vraiment impressionnant et c'est alors qu'il introduit une composition picturale visible.

Le cinéma documentaire reste sa „deuxième“ occupation, à côté de la peinture, faisant de lui un auteur complet dont la motivation créatrice est profondément liée à la destinée du peuple qui a été forcé de perdre sa tradition ethnique et culturelle /ce sujet a inspiré une partie de ses peintures qui proviennent de cette dernière phase/.

Cette orientation de l'auteur, à un moment donné de sa création révèle une note nostalgique pour le passé qui aboutit à un degré d'importance universelle.

Dans le domaine de la peinture, cette note de nostalgie est présentée déjà à ses débuts, c'est-à-dire au cycle de natures mortes „Brodeuse“ pour se transformer, dans ses dernières oeuvres, en une nostalgie des valeurs créées à l'époque de la renaissance et du baroque /une série de portraits, certaines compositions figuratives des intérieurs/.

Quand on parle des débuts de Kole Manev dans la peinture, il faut mentionner oeuvre „Naissance“ qui contient tous les

ΠΟΡΤΡΕΤ ΗΝ ΚΕΡΚΑΤΑ ΣΤΟΙΑΗ ΚΑ, 1986 PORTRAIT DE LA FILE STOJANKA

Кога се зборува за почетоците во сликарството на Коле Манев е потребно да се посочи сликата „Раѓање“, која во себе ги содржи сите битни елементи карактеристични за тоа време на силен креативен набој на авторот. Во идејна смисла, таа истовремено упатува и на сликарските преокупации што ќе станат предмет на разработка во делата што ќе уследат во иднина. Сето она што во ова дело се навестува во една форма на ембрионалност, недовршеност, раздвиженост, во идните негови дела ќе го добие својот облик, својата смирена структура, својата умереност и статичност.

Одредени смирувања во овој правец се навестуваат во сликата „Спомени“, за да станат доминантни во циклусот мртви природи „Везилка“. Мртвите природи од овој циклус претставуваат варијација на една иста тема во која како основен мотив се јавува еден елемент од народна носија сместен на недефинирана драперија во апстрактен простор.

Спротивставеноста на статичноста на предметот кој е етнички и фолклорно препознатлив, со апстрактноста на просторот доловот одредена носталгичност, а самиот предмет се јавува како исечок од едно време и еден начин на живеење, добивајќи на тој начин значење на **символ**.

Централно место во творештвото на Коле Манев заземаат делата работени во последните неколку години. Имено, станува збор за дела во кои е присутен своевиден личен сликарски израз и јасно дефинирана определба (серијата портрети, поединечни фигурални композиции, ентериери, минијатурни мртви природи). Неговата определба се темели врз едно специфично воодушевување од вредностите содржани во делата на европските мајстори од епохата на ренесансата и барокот. Освен определбата кај Манев се манифестира и одредена тенденција да се биде нивни следбеник, изразено со нагласувањето на мајстор-

лу, она истовремено upućuje i на сликарске преокупации koje će postati predmet razrade u delima koja će ubuduće uslediti. Sve ono što se u ovom delu nagoveštava u jednoj formi embrionalnosti, nedovršenosti, uskomešanosti, u njegovim budućim delima dobiće svoj oblik, svoju smirenu strukturu, svoju umerenost i statičnost.

Određena smirivanja u ovom pravcu nagoveštavaju se u slici „Uspomene“, da bi u ciklusu mrtve prirode „Vezilje“, postala dominantna. Mrtve prirode iz ovog ciklusa predstavljaju varijaciju na jednu istu temu u kojoj se kao osnovni motiv javlja jedan element narodne nošnje, smešten na nedefinisanoj draperiji u apstraktnom prostoru.

Suprostavljenoj statičnosti predmeta koji je etnički i folklorno prepoznatljiv, apstraktnošću prostora, dočarava određenu nostalgичnost, a sam se predmet javlja kao isečak jednog vremena i jednog načina življenja, poprimajući na taj način značaj **simbola**.

Centralno mesto u stvaralaštvu Kole Maneva zauzimaju dela rađena poslednjih nekoliko godina. Naime, radi se o delima u kojima je prisutan svojevrsan lični slikarski izraz i jasno definisano opredeljenje (serija portreta, pojedinačne figuralne kompozicije, enterijeri, minijaturne mrtve prirode).

Njegovo opredeljenje temelji se na jednom specifičnom oduševljenju vrednostima sadržanim u delima evropskih majstora iz epohe renesanse i baroka. Sem tog opredeljenja, kod Maneva se manifestuje i određena tendencija da se bude njihov sledbenik, izražena naglašavanjem majstorstva zanata, kojim i sam dobro vlada.

Preuzimajući osnovne karakteristike iz dela ovih majstora (čisto likovno-slikarske elemente, kao što su kompozicija, boja, osvetljavanje, crtež, sa jedne i studija čoveka i prirode, sa druge strane), Manev pretače u savremen istorijski prostor, formirajući na taj način dela karakteristična i prepoznatljiva za današnjeg čoveka. U globalnom smislu, osnovna karakteristika ovih dela sadržana je u dočaravanju speci-

éléments essentiels, caractéristiques pour cette période de grande inspiration créative de l'auteur. Dans un autre sens, elle nous renvoie en même temps, à des occupations artistiques qui seront élaborées dans ses oeuvres futures. Tout ce qui est annoncé dans cette oeuvre sous forme embryonnaire, imparfaite et mouvementée, dans ses oeuvres suivantes obtiendra sa véritable forme, sa structure calme, modérée et statique. Un certain nombre de rémissions sera évident son tableau intitulé „Souvenirs“, pour dominer dans le cycle des natures mortes „Bradeuse“. Les natures mortes de ce cycle présentent une variation du même thème où, comme motif fondamental, apparaît un élément du costume populaire posé sur une draperie non définie dans un espace ambrait.

L'opposition entre le statisme de l'objet identifiable de point de vue ethnique et folklorique et l'apstraction de l'espace, crée une certaine nostalgie, et l'objet même se présente comme section d'une époque et d'une manière de vie, pour obtenir ainsi la valeur **du symbole**.

Les oeuvres réalisées les dernières années, prennent la place centrale dans la création de Kole Manev. Au fait, il s'agit d'oeuvres où apparaissent l'expression individuelle et le choix artistique clairement défini (série de portraits, compositions figuratives particulières, intérieurs, natures mortes miniaturées). Son orientation se base sur l'admiration particulière qu'il garde pour les valeurs des oeuvres des maîtres européens de la renaissance et du baroque. De plus, Manev manifeste aussi une certaine tendance à être leur continuateur, en soulignant la maîtrise du métier qui est le sien aussi. En adoptant les caractéristiques essentielles des oeuvres de ces maîtres (les éléments purement picturaux comme: la composition, la couleur, l'éclairage, le dessin, d'un côté et: l'étude de l'homme et de la nature de l'autre), Manev les transpose en un espace historique moderne, créant ainsi des oeuvres typiques et proches à l'homme contemporain.

ИЗМОРЕН ПАЗАРЦИЈА, 1987 MARENHAND FATIGUE

ството на занаетот со кој и самиот добро владее.

Преземајќи ги основните карактеристики од делата на овие мајстори (чисто ликовните-сликарски елементи како што се композицијата, бојата, осветлувањето, цртежот од една страна и студијата на човекот и природата од друга), Манев ги преточува во современ историски простор, формирајќи на тој начин дела карактеристични и препознатливи за денешниот човек.

Во глобална смисла, основната карактеристика на овие дела е содржана во доловувањето на специфична „ренесансна“ атмосфера, постигната во голема мера со композицијата и колоритот. Од делата работени во овој дух највпечатливи се портретите, кај кои комбинацијата на ренесансната композиција (ентериерот во кој е сместен ликот на отворениот простор од каде што „навлегува“ пејзажот) со специфичното осветлување, резултира со една атмосфера на интимност со голема доза на носталгичност.

Целокупниот ангажман на авторот во портретите, во квалитативна смисла на зборот, најмногу е присутен во „Автопортретот“, каде што се сублимирани сите елементи што го формираат неговиот личен сликарски израз, со силно доловена експресија. Во оваа смисла по својата изразност и целовитост се издвојуваат уште неколку портрети на историски личности (Портрет на Аце Филип, Портрет на Доста Донова, Портрет на Тодорче Николовски, Портрет на Петре Прличко).

Во серијата портрети и поединечни композиции, инспирацијата од ренесансата и барокот постојано се преплетуваат, формирајќи на тој начин специфичен сликарски израз на Манев кој успева да се „извлече“ од опасноста на „имитирање“ и „копирање“ со редуцирање на одредени елементи, карактеристични за овие епохи. Имено, во делата во кои е повеќе присутно барокното, тој го отфрла осветлувањето карактеристично за оваа епоха, давајќи ѝ на сликата внат-

ричне „ренесансне“ атмосфере, постигнute u velikoj meri kompozicijom i koloritom. Od dela radenih u ovom duhu najupečatljiviji su portreti, kod kojih kombinacija renesansne kompozicije (enterijer u koji je smešten lik je otvoren prostor iz kojeg „prodire“ pejzaž) sa specifičnim osvetljavanjem, rezultuje atmosferom intimnosti sa velikom dozom nostalgčnosti.

Celokupni angažman autora u portretima, u kvalitativnom smislu reči, najviše je prisutan u „Autoportretu“, gde su sublimisani svi elementi koji formiraju njegov lični slikarski izraz, sa snažno dočaranom ekspresijom. U ovom smislu, po svojoj izražajnosti i celovitosti izdvajaju se još nekoliko portreta (portret Ace Filipa, portret Doste Donove, portret Todorča Nikolovskog, portret Petre Prlička).

U seriji portreta i pojedinačnih kompozicija, inspiracije renesansom i barokom se stalno prepliću formirajući na taj način specifičan slikarski izraz Maneva koji uspeva da se „izvuče“ iz opasnosti „imitiranja“ i „kopiranja“, reduciranjem određenih elemenata karakterističnih za ove epohe. Naime, u delima u kojima je barokno više prisutno, on odbacuje osvetljavanje karakteristično za tu epohu, dajući slici unutrašnju svetlost koja je dosta prigušena i zbog tamnog kolorita, koji će postati jedan od elemenata njegovog prepoznavanja (Jutro na Montmartru, Umorni pazardžija, Umorni turist).

U pojedinačnim figuralnim kompozicijama Manev direktno preuzima i tematiku iz dela pojedinih evropskih majstora, kao što su „Melanholiја“ po Direru, „La Madlen“ po Žorž de la Turu, „Sv. Sebastijan“ po A. Mantenji, ali u potpuno savremenoj interpretaciji.

Poslednja dela iz njegovog stvaralaštva karakterišu ga kao autora koji uspeva da se oslobodi nadrealističkog i hiperrealističkog manira, karakterističnog za njegove početke, formirajući slikarski izraz sa prisutnom ličnom notom u izražavanju. U ovim delima Manev zadržava klasičnu kompoziciju, koristeći istovremeno elemente nadra-

Dans un sens global, la caractere principal de ces oeuvres consiste à faire apparaître une ambiance spécifique „de renaissance“, que l'auteur réussit en grande mesure par la composition et le coloris. Parmi les oeuvres réalisées dans cet esprit les portraits sont les plus impressionnants, dans lesquels l'organisation de la composition renaissante intérieure dans lequel se trouve la figure et l'espace qui laisse „entrer“ le paysage et de l'éclairage typique produit une atmosphère d'intimité mêlée d'une grande dose de nostalgie. L'engagement total de l'auteur dans l'elaboration des portraits, dans le vrai sens du terme, est surtout présent dans son „Autoportrait“ où tous les éléments format sa propre expression artistique sont sublimés avec une forte expressivité.

Dans ce sens, il faut mentionner encore quelques portraits de personnages historiques („Portrait d'Aco Filip“, „Portrait de Dosta Doneva“, „Portrait de Todorče Nikolovski“, „Portrait de Petre Prličko“.) Son inspiration par la renaissance et le baroque apparaît constamment dans la série de portraits et de compositions particulières, formant l'expression picturale spécifique de Manev, qui réussit à „échapper“ du danger de „l'imitation“ et de „la copie“ avec la réduction de certains éléments qui sont caractéristiques pour ces deux époques. C'est à dire que dans les oeuvres où le baroque est surtout présent, Kole Manev abandonne l'éclairage caractéristique pour cette époque, pour qui deviendra un de ses éléments typiques à cause du coloris obscur (Matin à Montmartre, Marchand fatigué, Touriste fatigué). Dans ses compositions particulières figuratives, Manev reprend directement des sujets à certains maîtres européens, comme par exemple: „La mélancolie“ d'après Dürer, „La Madeliene“ d'après George de la Tour, „St. Sebastien“ d'après A. Montegna, mais dans une interprétation tout à fait contemporaine. Ses dernières oeuvres caractérisent Kole Manev comme auteur qui a réussi à se délivrer de la manière surréaliste et hyperréaliste présente à ses

ПОРТРЕТ НА ДОСТА ДОНЕВА ОД БАПЧОР, 1987 PORTRAIT DE DOSTA DONEVA DE BARČOR

решна светлина која е доста придушена и поради темниот колорит кој ќе стане еден од елементите за негово препознавање (Утро на Мон мартр, Изморен пазарџија, Изморен турист).

Во поединечните фигурални композиции Манев директно ја презема и тематиката од делата на одделни европски мајстори (како што е „Меланхолија“ по Дирер, „Ла Мадлен“ по Жорж де ла Тур, „Св.Себастијан“ по А. Мантења), но во сосема современа интерпретација.

Последните дела од неговото творештво го карактеризираат како автор кој успева да се ослободи од надреалистичкиот и хиперреалистичкиот манир карактеристичен за неговите почетоци, формирајќи сликарски израз со присутна лична нота во изразувањето. Во овие дела Манев ја задржува класичната композиција, користејќи истовремено елементи од надреализмот и од хиперреализмот, со што успева да направи интересна синтеза меѓу класичното и современото. Синтезата на класичното со современото е нагласено присутна и во двата ентериера („Ателје во Париз“ и „Ентериер“) во кои е доловена интимната домашна атмосфера карактеристична за холандските мајстори, доминантна во темата и начинот на осветлување во комбинација со хиперреалистичкиот третман.

Со последните дела, Манев логично го заокружува својот пат исполнет со потрага по свој личен израз и препознатлив **потег** во сликарството, во голема мера успевајќи да се ослободи од одредени влијанија на актуелните светски текови во уметноста и да се изгради себе својствен начин на изразување. Овој начин на изразување во иднина ќе го афирмира како сликар со одредена интимна топлина во атмосферата на неговите дела, и со една нота на романтична носталгичност кон заокружените вредности од „големите“ епохи во уметноста.

Барџиева Донка

lizma i hiperrealizma, čime uspeva da stvori interesantnu sintezu između klasičnog i savremenog. Sinteza klasičnog sa savremenim naglašeno je prisutna i u oba enterijera („Atelje u Parizu“ i „Enterier“) u kojima je dočarana intimna domaća atmosfera karakteristična za holandske majstore, dominantna u temi i načinu osvetljavanja u kombinaciji sa hiperrealističkim tretmanom.

Poslednjim delima, Manev, logično zaokružuje svoj put ispunjen potragom za svojim ličnim izrazom i prepoznatljivim **potezom** u slikarstvu, u velikoj meri uspevaјуći da se oslobodi određenih uticaja aktuelnih svetskih tokova u umetnosti i da izgradi, sebi svojstven način izražavanja. Ovak će ga način izražavanja ubuduće afirmisati kao slikara sa određenom intimnom toplinom u atmosferi njegovih dela i sa jednom notom romantične nostalgije prema zaokruženim vrednostima iz „velikih“ epoha u umetnosti.

Bardžieva Donka
Prevod: Dušica Mijatović

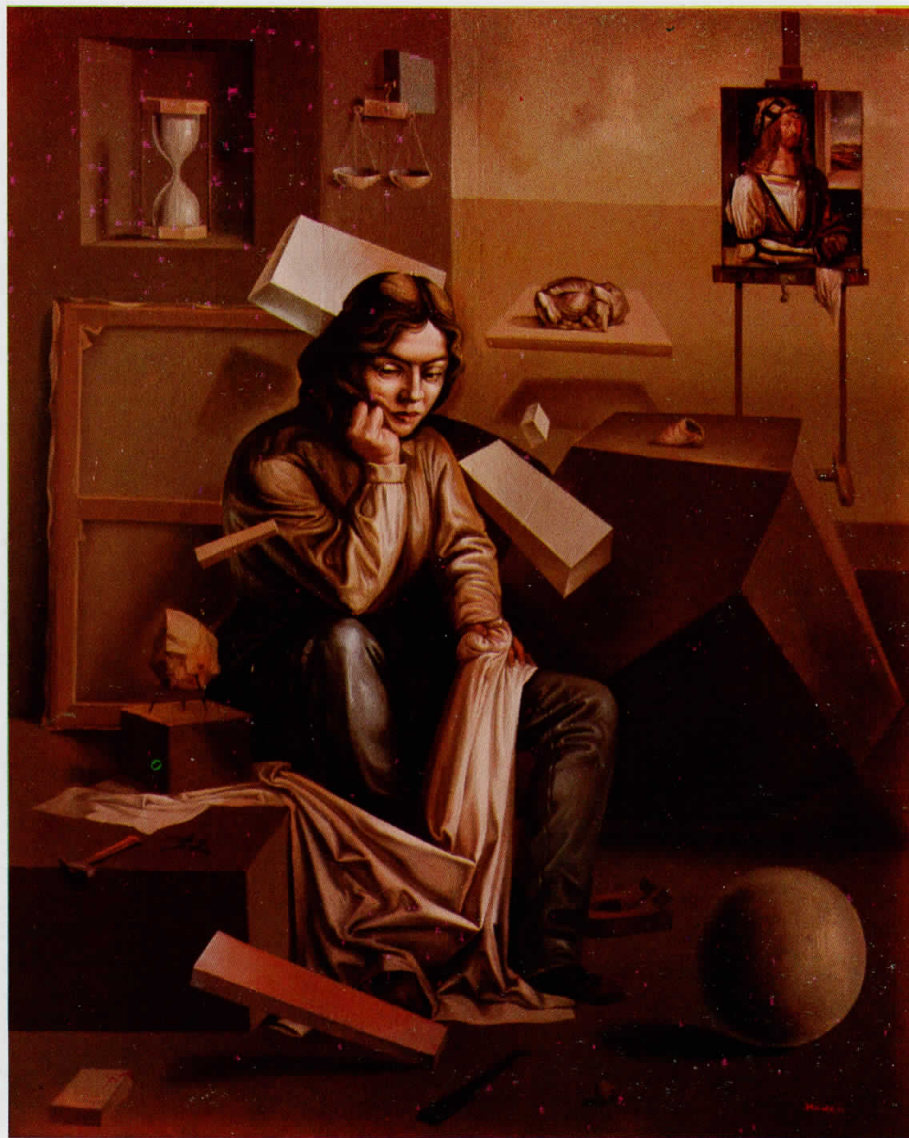
commencements, et qui a formé son expression picturale personnelle.

Dans ces oeuvres, Manev garde la composition classique, se servant en même temps d'éléments surréalistes et hyperréalistes, ce qui représente une très intéressante synthèse du classique et de l'actuel.

Cette synthèse est surtout présente dans les deux intérieurs „Atelier à Paris“ et „Cuisine“ qui évoquent l'atmosphère intime et chaleureuse des maîtres hollandais, visible par le choix du sujet par l'emploi de l'éclairage combiné aux éléments hyperréalistes.

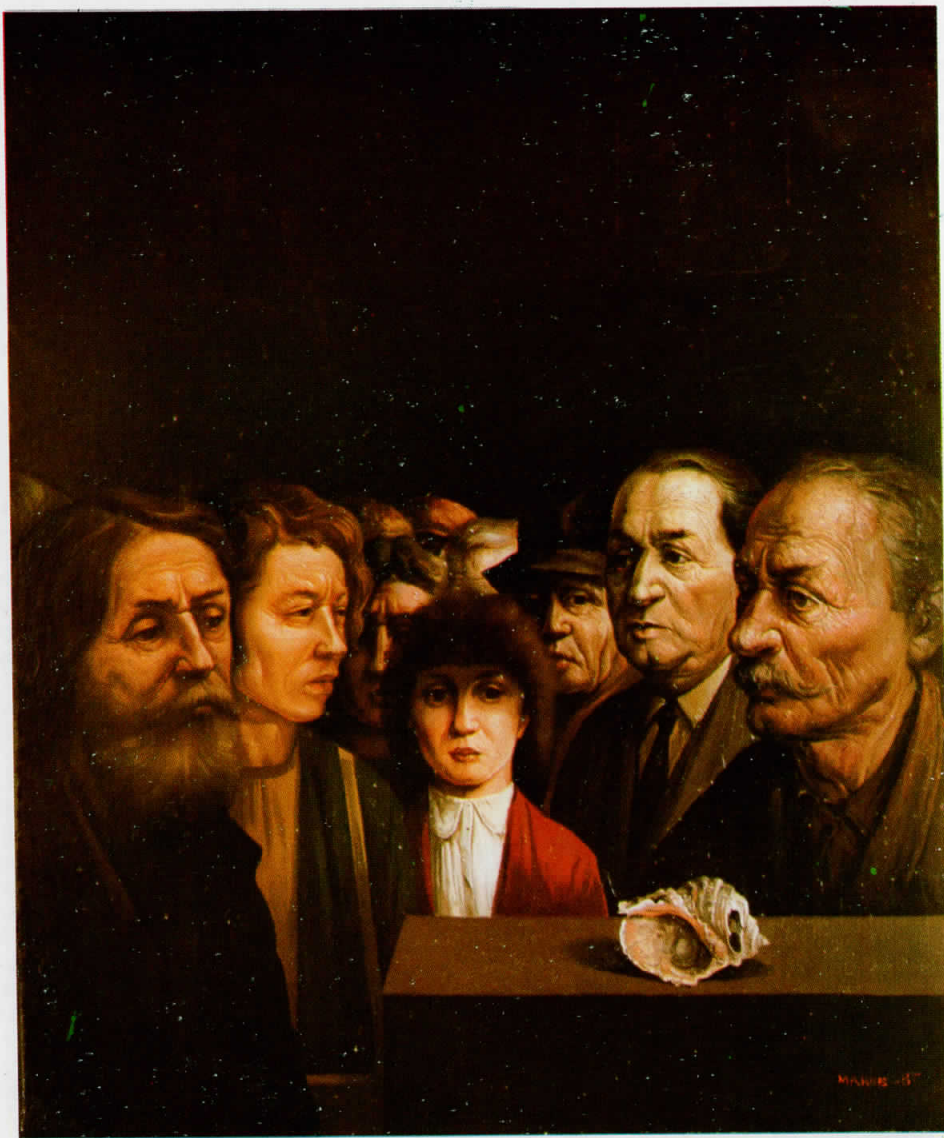
Avec ses dernières oeuvres, Manev termine son périple à la recherche de sa propre expression et d'une touche particulière dans la peinture, pleinement libéré de certaines influences des courants actuels dans l'art mondial, et de construire sa propre façon expressive. C'est cette façon qui l'affirmera sans doute comme peintre de la chaleur intime pour ce qui est de l'atmosphère de ses oeuvres, et de la nostalgie romantique pour les valeurs reconnues des „grandes“ époques artistiques.

МЕЛАНХОЛИЈА, 1987 MÉLANKOLIE

BPEME, 1986 TEMPS

УТРО НА МОХМАРТР, 1987 MATIN à MONTMARTRE

КАТАЛОГ

LA CATALOGUE

1. ВО АТЕЉЕ, 1974
DANS L'ATELIER
масло на платно, 55x46
сигн.д.д.Манев
сопст.авторот
2. СПОМЕНИ, 1976
SOUVENIRS
масло на платно, 81x65
сигн.д.д.Манев
сопст.Мисла-Скопје
3. СПОМЕНИ, 1977
СОУВЕНИРС
масло на платно, 73x60
сигн.д.д.Манев
4. БАСКАРСКИТЕ ИЗВОРИ, 1980
SOURCES DE BASKAR
масло на платно, 37x28
сигн.д.д.Манев
сопст.Тозија Нико
5. МРТВА ПРИРОДА, 1981
NATURE MORTE
масло на платно, 130x97
сигн.д.д.Манев
сопст.авторот
6. СПОМЕНИ, 1981/87
SOUVENIRS
масло на платно, 116x89
сигн.д.д.Манев
сопст.авторот
7. МРТВА ПРИРОДА, 1981
NATURE MORTE
масло на платно, 100x100
сигн.д.д.Манев
сопст.Јовановски Митко
8. МРТВА ПРИРОДА, 1981
NATURE MORTE
масло на платно, 81x65
сигн.д.д.Манев
сопст.Киро Урдин
9. АВТОПОРТРЕТ, 1982
PORTRAIT D'UN ARTISTE PAR
LUI-MÊME
масло на платно, 65x54
сигн.д.д.Манев
сопст.авторот
10. ПЛАНИНА, 1982
MONTAGNE
масло на платно, 116x89
сигн.д.д.Манев
сопст.Никола Поп Русев-Були
11. ПРОСТОР, 1982
ESPACE
масло на платно, 60x73
сигн.д.д.Манев
сопст. Андреа Зафировиќ
12. РАЃАЊЕ, 1982
NAISSANCE
масло на платно, 34x65
сигн.д.д.Манев
сопст.Билбиловски Киро
13. МРТВА ПРИРОДА, 1982
NATURE MORTE
масло на платно, 90x70
сигн.д.д.Манев
сопст.Божин Павловски
14. МРТВА ПРИРОДА, 1983
масло на платно, 73x60
сигн.д.д.Манев
сопст.Томе Буклевски
15. НОСТАЛГИЈА, 1983
NOSTALGIE
масло на платно, 92x73
сигн.д.д.Манев
сопст.Данило Милошевиќ
16. МРТВА ПРИРОДА, 1984
NATURE MORTE
масло на платно, 81x65
сигн.д.д.Манев
сопст.Ленче Софрониева
17. ЗБЕГ, 1984
REFUGE
масло на платно, 65x54
сигн.д.д.Манев
сопст.Кочо Урдин
18. ПОРТРЕТ НА АЦО ФИЛИП, 1984
PORTRAIT D'ACO PHILIPPE
масло на платно, 65x54
сигн.д.д.Манев
сопст.Ацо Филип
19. МРТВА ПРИРОДА, 1984
NATURE MORTE
масло на платно, 65x54
сопст.Љупчо Арсовски
20. СПОМЕНИ, 1985
SOUVENIRS
масло на платно, 46x38
сигн.д.д.Манев
сопст.авторот
21. МРТВА ПРИРОДА, 1985
NATURE MORTE
масло на платно, 46x38
СИГН.д.д.Манев
сопст.авторот
22. ИКОНА, 1986
ICONE/L'IMAGE D'UNE SAINT/
масло на платно, 65x54
сигн.д.д.Манев
сопст.Илија Пејовски
23. СВ.СЕБАСТИЈАН, 1986
ST.SEBASTIEN
масло на платно, 73x60
сигн.д.д.Манев
сопст.Виктор Буклевски
24. МРТВА ПРИРОДА, 1986
NATURE MORTE
масло на платно, 81x65
сигн.д.д.Манев
сопст.Јордан Веселинов
25. МРТВА ПРИРОДА, 1986
NATURE MORTE
масло на платно, 73x60
сигн.д.д.Манев
сопст.Дељо Аврамовски

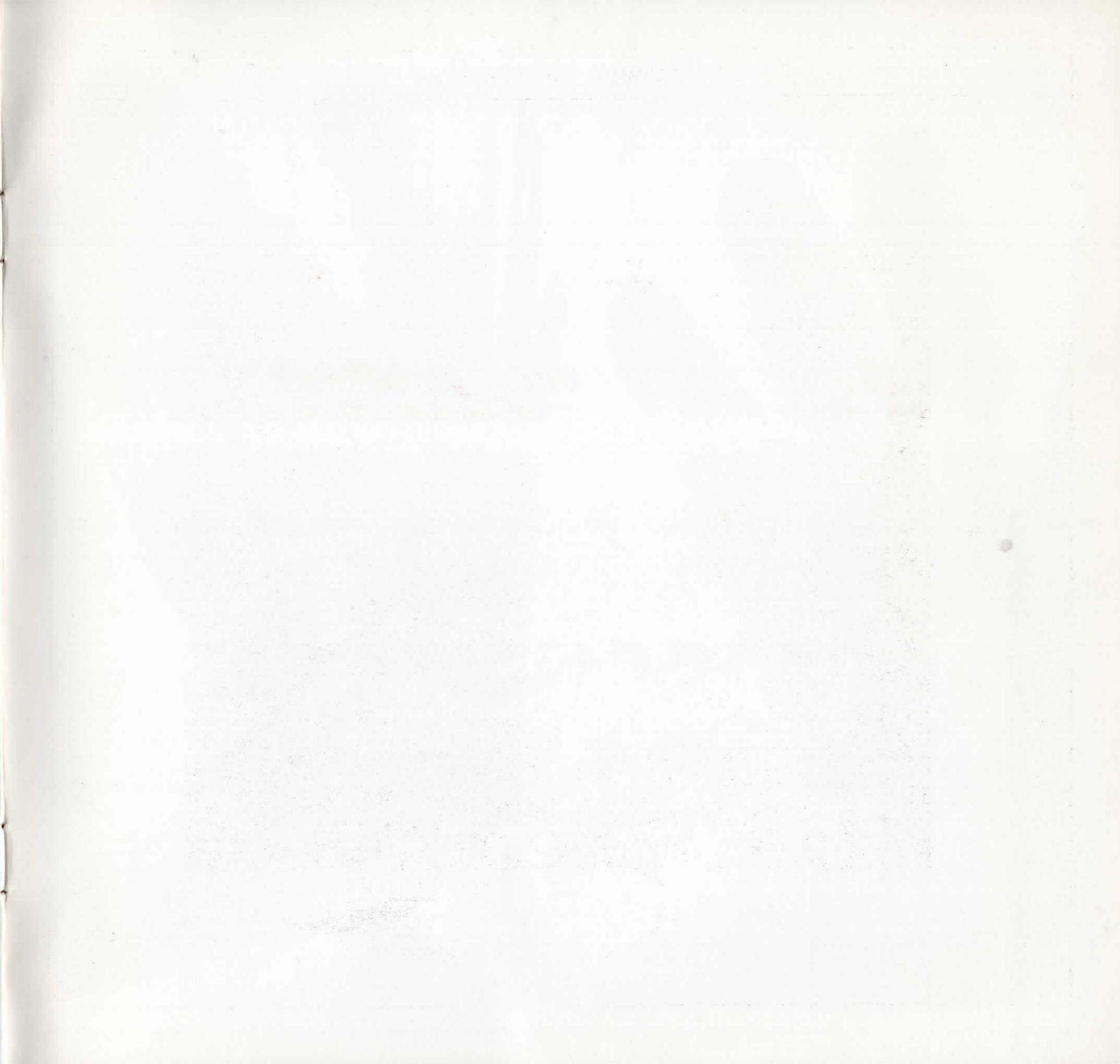

26. МРТВА ПРИРОДА, 1986
NATURE MORTE
масло на платно, 20x18
сигн.д.д.Манев
сопст.Данче Шутуркова
27. МРТВА ПРИРОДА, 1986
NATURE MORTE
масло на платно, 20x18
сигн.д.д.Манев
сопст.Данче Шутуркова
28. МРТВА ПРИРОДА, 1986
NATURE MORTE
масло на платно, 20x18
сигн.д.д.Манев
сопст.авторот
29. МРТВА ПРИРОДА, 1986
NATURE MORTE
масло на платно, 20x18
сигн.д.д.Манев
сопст.Митко Кочовски
30. ИЗМОРЕН ТУРИСТ, 1986
TOURISTE FATIGUE
масло на платно, 41x33
сигн.д.д.Манев
сопст.авторот
31. ЕНТЕРИЕР ВО ПАРИЗ, 1986
INTERIEUR À PARIS
масло на платно, 55x46
сопст.Данче Шутуркова
32. ПОРТРЕТ НА КЕРКАТА СТОЈАНКА, 1986
PORTRAIT DE LA FILE STOJANKA
масло на платно, 65x54
сигн.д.д.Манев
сопст.авторот
33. ПОРТРЕТ НА ЈАНЕ БАРЦИЕВ, 1986
PORTRAIT DE JANE BARDŽIEV
масло на платно, 35x27
сигн.д.д.Манев
сопст.Јане Барциев
34. ВРЕМЕ, 1986
TEMPS
масло на платно, 37x28
сигн.д.д.Манев
сопст.авторот
35. РАЗГОВОР, 1987
CONVERSATION
масло на платно, 27x35
сигн.д.д.Манев
сопст.Владимир Автовски
36. ПОРТРЕТ НА КЛИМЕ ПОПОВСКИ, 1987
PORTRAIT DE KLIME POPOVSKI
масло на платно, 65x50
сигн.д.д.Манев
сопст.Климе Поповски
37. МРТВА ПРИРОДА, 1987
NATURE MORTE
масло на платно, 87x130
сигн.д.д.Манев
сопст.Стојан Белчев
38. ВРЕМЕ, 1987
TEMPS
масло на платно, 61x50
сигн.д.д.Манев
сопст.Љубица Петрушевска
39. ПОРТРЕТ НА П.ПРЛИЧКО
PORTRAIT DE P.PRLIČKO
масло на платно, 55x46
сигн.д.д.Манев
сопст.Васил Урдин
40. ПОРТРЕТ НА Т.НИКОЛОВСКИ, 1987
PORTRAIT DE T.NIKOLOVSKI
масло на платно, 55x46
сигн.д.д.Манев
сопст.Васил Урдин
41. ПОРТРЕТ НА ДОСТА ДОНЕВА ОД БАПЧОР, 1987
PORTRAIT DE DOSTA DONEVA DE BARČOR
масло на платно, 81x65
сигн.д.д.Манев
сопст.Уметничка галерија, Скопје
42. МЕЛАНХОЛИЈА, 1987
MÉLANKOLIE
масло на платно, 73x60
сигн.д.д.Манев
сопст.авторот
43. УТРО НА МОНМАРТР, 1987
MATIN à MONTMARTRE
масло на платно, 73x60
сигн.д.д.Манев
сопст.авторот
44. ПОРТРЕТ НА ЛАКИ ЧЕМЧЕВ, 1987
PORTRAIT DE LAKI ČEMČEV
масло на платно, 46x38
сигн.д.д.Манев
сопст.Лаки Чемчев
45. ЕНТЕРИЕР, 1987
INTERIEUR
масло на платно, 46x38
сигн.д.д.Манев
сопст.авторот
46. ПОРТРЕТ НА СИНОТ ИГОР, 1987
PORTRAIT DEMON FILS IGOR
масло на платно, 73x60
сигн.д.д.Манев
сопст.авторот
47. ПОРТРЕТ НА ЖЕНАТА ХРИСТИНА, 1987
PORTRAIT DE MA FEMME HIRSTINA
масло на платно, 35x27
сигн.д.д.Манев
сопст.авторот
48. ПОРТРЕТ НА СЕСТРАТА ЕЛИ, 1987
PORTRAIT DE MA SOEUR ELI
масло на платно, 35x27
сигн.д.д.Манев
сопст.Ели Манева
49. МЕДИТАЦИЈА, 1987
MÉDITATION
масло на платно, 35x27
сигн.д.д.Манев
сопст.авторот

СПОМЕНИ, 1985 SOUVENIRS

ИЗДАВАЧ:

Уметничка галерија „Скопје“ Скопје

ОГОВОРЕН УРЕДНИК: Драган Бошнакоски

КОНЦЕПЦИЈА НА ИЗЛОЖБАТА, ПРЕДГОВОР И КАТАЛОГ: Мирјана Талеска

ССВРТ: Донка Барсиева

ПРЕВОД НА ФРАНЦУСКИ ЈАЗИК: Гордана Божовиќ

ПРЕВОД НА СРПСКОХРВАТСКИ ЈАЗИК: Душица Мијатовиќ

ФОТОГРАФИИ И КОЛОР ДИЈАПОЗИТИВИ: Киро Билбиловски

ЛИКОВНО ОБЛИКУВАЊЕ: Костадин Танчев-Динка

ПЕЧАТ: НИП „НОВА МАКЕДОНИЈА“ ООЗТ ПЕЧАТНИЦА, СКОПЈЕ